

بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر فرصت سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر زهره حاجیها*

علی قانع**

چکیده:

هدف این تحقیق بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر فرصت سرمایه گذاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. در این تحقیق برای سنجش کیفیت حسابرسی از سه معیار اندازه ی حسابرس، دوره تصدی حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت و برای فرصت سرمایه گذاری از معیار نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری دارایی ها استفاده شده است. با استفاده از اطلاعات صورت های مالی و قیمت های سهام ۵۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۱ و با بهره گیری از روش تجزیه و تحلیل رگرسیون خطی چند متغیره، به کمک نرم افزار Eviews، نتایج تحقیق نشان داد که بین اندازه ی حسابرس و دوره تصدی حسابرس با فرصت سرمایه گذاری رابطه مثبت و معنا داری وجود دارد. همچنین نتایج این تحقیق نشان داد بین تخصص حسابرس با فرصت سرمایه گذاری در بازار سرمایه ایران رابطه ی معنا داری وجود ندارد. **کلیدواژه ها:** کیفیت حسابرسی، فرصت سرمایه گذاری، اندازه موسسه حسابرسی، تخصص حسابرس در صنعت، تداوم انتخاب حسابرس.

* استادیار حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق (نویسنده مسئول)
Z_hajiha@yahoo.com

** کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک

۱- مقدمه

وجود حساب‌رسان با کیفیت بالا در شرکت‌های با امکانات سرمایه‌گذاری زیاد، می‌تواند اهمیت بیشتری نسبت به سایر شرکت‌ها داشته باشد. به این دلیل که این شرکت‌ها از ریسک کنترل و ریسک حسابرسی بالاتری برخوردارند (تی‌شی و همکاران ۲۰۰۱^۱). بنابراین، به احتمال بیشتری نسبت به شرکت‌های با فرصت سرمایه‌گذاری کمتر، متقاضی حسابرسی با کیفیت بالا هستند. از طرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری موفق باعث افزایش سودآوری و افزایش ثروت سرمایه‌گذار می‌شود به دلیل وجود محدودیت در منابع مالی و تمایل سرمایه‌گذاران به استفاده بهینه از فرصت سرمایه‌گذاری و اهمیت حرفه حسابرسی در ارائه خدمات اطمینان بخشی انتظار می‌رود افراد با مطالعه درست فرصت‌های سرمایه‌گذاری تا آنجایی که ممکن است از اشتباهات جلوگیری کرده و آگاهانه تصمیم‌گیری نمایند (مجتهدزاده و آقایی، ۱۳۸۳، ۵۴). برخی مطالعات نشان می‌دهد که مناسبترین معیار برای نشان دادن فرصت سرمایه‌گذاری یک شرکت، نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری دارایی‌ها می‌باشد که همبستگی بالایی با نسبت Q توبین دارد.

محققان از معیارهایی برای تمایز میان موسسات حسابرسی استفاده می‌نمایند. اندازه موسسات حسابرسی کننده، قدمت و نام تجاری موسسات از معیارهای متمایزکننده کیفیت موسسات حسابرسی می‌باشد. یعنی موسسات بزرگتر و همچنین موسساتی که دارای نام تجاری مشهورتری نسبت به موسسات دیگر هستند دارای کیفیت کاری بالاتری هستند، زیرا موسسات حسابرسی که از اندازه بزرگتری برخوردارند مشتریان بیشتری نسبت به سایر موسسات حسابرسی دارند، لذا دلیلی نمی‌بینند که با تقلب و پایین آوردن کیفیت حسابرسی دنبال خشنود کردن مشتریان خود یا پیدا کردن مشتریان جدید باشند. به همین دلیل این نوع موسسات سعی می‌کنند کیفیت حسابرسی خود را در بالاترین سطح نگه دارند، در نتیجه اگر شرکت حسابرسی‌شونده دارای هرگونه ایراد و خطایی باشد شرکت حسابرسی‌کننده به راحتی از آن نخواهد گذشت و بروی اظهار نظر حسابرسی تأثیر خواهد گذاشت (ابراهیمی کردلر، ۱۳۸۷، ۷۵).

۲- بیان مساله

دردنیای صنعتی امروز وجود اطلاعات مالی قابل اتکا از اهمیت حیاتی برخوردار است. اقتصاد بسیاری از کشورها در کنترل شرکت‌های سهامی بزرگی قرار دارد که سرمایه‌مورد نیاز خود را از میلیون‌ها سرمایه‌گذار تأمین کرده‌اند. سرمایه‌گذاران که پس‌اندازهای خود را در اختیار شرکت‌های سهامی قرار داده‌اند با توجه به صورت‌های مالی سالانه یا فصلی که توسط شرکت‌ها انتشار می‌یابد از استفاده درست و موثر وجوه سرمایه‌گذاری شده خود اطمینان حاصل می‌کنند، اطلاعات منعکس در صورت‌های مالی زمانی برای استفاده‌کنندگان مفید و موثر است که از ویژگی‌های کیفی لازم برخوردار باشد. یکی از ویژگی‌های کیفی اطلاعات مالی، قابلیت اعتماد است. اطلاعات مالی

هنگامی قابل اعتماد و اتکاست که آثار مالی معاملات و سایر رویدادهای مالی به گونه‌ای بیطرفانه اندازه‌گیری شده و نتایج اندازه‌گیری‌ها معتبر و قابل تأیید مجدد باشد. حساسی گزارش‌های مالی باعث ارتقای کیفیت آنها می‌گردد و کیفیت بالای حساسی بر این مهم می‌افزاید. از سوی دیگر فرصت سرمایه‌گذاری یک شرکت، نسبتی است که توانایی یک شرکت را برای بکارگیری سودآور سرمایه جذب شده نشان می‌دهد و یکی از معیارهای مهم ارزیابی عملکرد شرکت می‌باشد. مناسبترین معیار برای نشان دادن فرصت سرمایه‌گذاری یک شرکت نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری دارایی‌ها می‌باشد که همبستگی بالایی با نسبت Q توبین دارد. نسبت Q توبین توسط پروفیسور جیمز توبین^۱ در تجزیه و تحلیل‌های اقتصاد کلان به منظور پیش‌بینی آینده فعالیت‌های سرمایه‌گذاری به وجود آمد. زمانی که نسبت Q توبین بزرگتر از یک باشد نشان‌دهنده این است که سرمایه‌گذاری در دارایی‌ها، ایجادکننده درآمدهایی است که ارزش بیشتر از مخارج سرمایه‌ای را بوجود می‌آورد و زمانی که این نسبت کوچکتر از یک باشد بدین معنی است که سرمایه‌گذاری در دارایی‌ها رد می‌شود و بازدهی چندانی ندارد. بنابراین میتوان انتظار داشت که با افزایش کیفیت حساسی، سرمایه‌گذاران و اعتبار دهندگان به کیفیت گزارشگری مالی اعتماد بیشتری کرده و منابع بیشتر و آسان‌تر برای انجام فرصت‌های سرمایه‌گذاری جذب خواهد شد. در این تحقیق، به طور مشخص، به بررسی رابطه میان کیفیت حساسی و فرصت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته می‌شود. هدف این پژوهش ارزش و اعتبار بخشیدن به فرضیه‌های پژوهش با استفاده از روش‌های ذکر شده در آن است، با توجه به اینکه تحلیل گران مالی و شرکت‌های سرمایه‌گذار به عنوان عوامل اصلی بازار سرمایه محسوب می‌شوند، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، تحلیل گران بازار سرمایه و کارگزاران بورس اوراق بهادار و تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری و حساسی بعنوان اصلی‌ترین کاربران این پژوهش محسوب می‌شوند.

۳- سوال اصلی تحقیق

برای دستیابی به هدف اصلی تحقیق سوال این تحقیق به شرح زیر طراحی شده است: چه رابطه‌ای بین کیفیت حساسی و فرصت سرمایه‌گذاری وجود دارد؟

۴- مبانی نظری تحقیق

۴-۱) مفهوم کیفیت حساسی

یک تعریف متداول از کیفیت حساسی به وسیله‌ی دی آنجلو^۲ (۱۹۸۱) ارائه شده است. او کیفیت حساسی را ارزیابی و استنباط بازار از احتمال توانایی حساسی در کشف تحریف‌های با اهمیت در صورت‌های مالی و یا سیستم حسابداری صاحبکار و گزارش تحریف‌های با اهمیت کشف

1- Jamse Tobine

2- De Angelo

شده، تعریف کرده است. احتمال اینکه حسابرِس تحریف‌های با اهمیت را کشف کند، به شایستگی حسابرِس و احتمال اینکه حسابرِس تحریف‌های با اهمیت کشف شده را گزارش کند، به عنوان استقلال حسابرِس تعبیر شده است. با وجود این که تعریف دی آنجلو برای حسابرِسی صورت‌های مالی مناسب است، اما می‌تواند سایر انواع حسابرِسی‌ها را نیز در بر گیرد (حساس یگانه و آدینفر، ۱۳۸۹). در این تحقیق، به منظور ارزیابی کیفیت حسابرِسی از سه شاخص اندازه مؤسسه حسابرِسی، تخصص حسابرِس در صنعت و دوره تصدی حسابرِس استفاده شده است. آدام و گوپال^۱ (۲۰۰۶) در تحقیق با عنوان "مجموعه فرصت سرمایه‌گذاری و متغیرهای نماینده آن" به بررسی متغیرهای نشان‌دهنده فرصت‌های سرمایه‌گذاری پرداختند و نتیجه‌گیری کردند که: "نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری دارایی‌ها عملکرد بهتری از سایر متغیرهای نماینده فرصت سرمایه‌گذاری دارد. این نسبت همچنین بالاترین محتوای اطلاعاتی در رابطه با فرصت سرمایه‌گذاری را دارد و کمترین تأثیر را از فاکتورهای دیگر می‌پذیرد.

۲-۴) اندازه مؤسسه حسابرِسی

از دیدگاه حسابرسان، اندازه‌ی مؤسسه‌ی حسابرِسی یکی از ویژگی‌هایی است که بر کیفیت حسابرِسی اثر دارد. دی‌آنجلو (۱۹۸۱) معتقد است که مؤسسات حسابرِسی بزرگتر، خدمات حسابرِسی با کیفیت بالاتر ارائه می‌کنند، زیرا علاقه‌مند هستند که شهرت بهتری در بازار کار به دست آورند و به دلیل اینکه تعداد مشتریان آنان زیاد است، نگران از دست دادن مشتریان خود نیستند. تصور بر این است که چنین مؤسساتی به دلیل دسترسی به منابع و امکانات بیشتر برای آموزش حسابرسان خود و انجام آزمون‌های مختلف، خدمات حسابرِسی را با کیفیت بالاتری ارائه می‌کنند. باود و ویلکینز^۲ (۲۰۰۴) دو پژوهشگر بلژیکی اثرهای اندازه مؤسسه حسابرِسی را بر کیفیت حسابرِسی در بازار بلژیک به آزمون گذاشتند و برای اندازه حسابرِسی فرعی‌هایی چون سهم بازار حسابرِس، تعداد صاحبکاران مؤسسه حسابرِسی و ... قرار دادند. درنهایت نتایج پژوهش‌های ایشان نشان داد، رابطه معناداری بین اندازه حسابرِس و کیفیت حسابرِسی وجود ندارد.

۲-۴) تخصص حسابرِس در صنعت

تحقیقات اخیر بیانگر این است که بین نوع صنعت مورد تخصص حسابرِس و کیفیت گزارش حسابرِسی رابطه مثبتی وجود دارد. به بیان دیگر، حسابرسانی که در صنعت مورد نظر تخصص دارند به دلیل داشتن توانایی بیشتر در شناسایی و برخورد با مشکلات ویژه آن صنعت می‌توانند حسابرِسی را با کیفیت بالاتری انجام دهند. افزون بر این، هر قدر مؤسسه‌ی حسابرِسی تجربه بیشتری در صنعت خاصی کسب کند، به دلیل ایجاد شهرت مثبت، علاقه بیشتری به ارائه خدمات حسابرِسی با کیفیت برتر پیدا می‌کند (دان^۳ و همکاران، ۲۰۰۰).

1- Adam & Goyal

2- Bauwhede HV, Marleen Willekens

3- Dunn et al

جنگینز^۱ و همکاران به بررسی تأثیر حسابرسان متخصص صنعت بر کاهش کیفیت سود در اواخر دهه ۱۹۹۰ پرداختند؛ بدین صورت که آیا حسابرسان متخصص صنعت در قطع نمودن کاهش کیفیت سود موجود در اواخر دهه ۱۹۹۰ نقشی داشته‌اند؟ یافته‌های تحقیق آن‌ها بیانگر افزایش معنادار در میزان اقلام تعهدی اختیاری و کاهشی معنادار در ضرایب واکنش سود بود که این یافته‌ها به منزله کاهش کیفیت سود در طی این دوره است، اما افزایش در اقلام تعهدی اختیاری و کاهش در ضرایب واکنش سود برای شرکت‌هایی که از حسابرسان متخصص صنعت استفاده می‌کردند، کمتر از سایر شرکت‌ها بود.

۴-۴) دوره تصدی حسابرِس

استقلال اساس و روح حسابرسی است و حسابرسی، بدون استقلال هیچ ارزشی ندارد. اعتماد مردم و بازار سرمایه به حسابرِس به واسطه استقلال وی است، لذا عوامل تهدید کننده استقلال باید همواره مورد بررسی قرار گیرند. در این خصوص یکی از زمینه‌هایی که طی چند دهه اخیر همواره مورد بحث و بررسی قرار گرفته، مدت تصدی حسابرِس است (میرز^۲ و همکاران، ۲۰۰۳). سجادی و همکاران (۱۳۸۹)، به سه دلیل استدلال می‌کند دوره تصدی حسابرِس سبب کاهش استقلال و کیفیت حسابرسی می‌شود:

اول، اینکه ماهیت کار حسابرسی به گونه‌ای است که ارتباط مداوم حسابرِس با مدیریت واحد مورد رسیدگی را ایجاد می‌کند. رابطه‌ی بلندمدت حسابرِس با صاحبکار ممکن است باعث نزدیکی بیش از حد حسابرِس به مدیریت صاحبکار شده و یک رابطه‌ی صمیمانه بین آنها به وجود آورد. این رابطه‌ی صمیمانه ممکن است موجب شود تا حسابرِس از تحریفات کشف شده حین کار حسابرسی چشم‌پوشی کند و یا حتی در سطحی وسیع‌تر باعث تبانی بین حسابرِس و مدیریت صاحبکار شود که این موضوع استقلال حسابرِس را خدشه‌دار کرده و باعث کاهش کیفیت حسابرسی شود.

دوم، اینکه دوره تصدی حسابرِس، موجب یکنواخت و تکراری شدن کار حسابرسی برای حسابرسان می‌شود و این موضوع باعث کاهش صلاحیت حرفه‌ای حسابرِس می‌شود. از سوی دیگر، در اثر تعامل طولانی‌مدت مدیریت و کارکنان با حسابرِس، آنان با خصوصیات شخصی و کاری حسابرِس آشنا شده و با سوء استفاده از این آشنایی می‌توانند دست به تخلف بزنند.

سوم، اینکه تمایل به داشتن درآمد در درازمدت از محل حق الزحمه‌ی حسابرسی، ممکن است باعث شود تا حسابرِس برای ابقا در سمت خود، رضایت‌مندی صاحبکار را به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری‌های خود در نظر گیرد.

البته کمران^۳ (۲۰۰۵) اثر دوره تصدی حسابرِس بر کیفیت حسابرسی را از منظر دیگری بررسی نموده است. وی استدلال می‌کند دوره تصدی حسابرِس موجب می‌شود تا حسابرِس به مرور دانش خاص بیشتری را کسب کند، که این موضوع باعث افزایش صلاحیت حرفه‌ای حسابرِس و افزایش کیفیت حسابرسی می‌شود.

1- Jenkins et al

2- Myers et al

3- Cameran

۵-۴) تاثیر کیفیت حسابرسي بر فرصت سرمايه گذاري

پرداختن به کیفیت حسابرسي و فرصت سرمايه گذاري از جنبه های با اهمیت است که ارتباط بین کیفیت حسابرسي و فرصت سرمايه گذاري را بیان می کند و به سرمايه گذاران بالقوه این امکان را می دهد تا بتوانند در سبدي از سهام سرمايه گذاري کنند تا بیشترین بازده را با توجه به سطح ريسک پذیرشان انجام دهند. کیم لای^۱ (۲۰۰۲) در پژوهشي با عنوان "فرصت سرمايه گذاي و کیفیت حسابرسي" به بررسی رابطه بین فرصت سرمايه گذاري و کیفیت حسابرسي پرداخته و نتیجه گیری کرده است که شرکت های دارای فرصت سرمايه گذاي بالا که ۵ حسابرسي بزرگ دارند در مقایسه با شرکت های دارای فرصت سرمايه گذاري پایین که ۵ حسابرسي بزرگ دارند اقلام تعهدي اختياري کمتر و کیفیت حسابرسي مشاهده شده بالاتري دارند. ثقفی و همکاران در سال ۱۳۹۰ تحقیقی با عنوان رابطه میان کیفیت حسابرسي و کارایی سرمايه گذاري در شرکت های با امکانات سرمايه گذاري بالا انجام دادند. نتایج حاصل نشان داد چنانچه شرکت های با امکانات سرمايه گذاري زياد، از حسابرسان با کیفیت بالاتر استفاده کنند، سطح بالاتري از کارایی سرمايه گذاري را تجربه خواهند کرد.

۵- ييشينه پژوهش

۵-۱) پژوهش خارجي

الستیر و همکاران^۲ (۲۰۱۱) به مطالعه این موضوع پرداختند که آیا می توان تفاوت کیفیت حسابرسي چهار موسسه بزرگ در مقابل چهار موسسه غير بزرگ را به مشخصات صاحبکاران نسبت داد؟ در این بررسی از موضوعات کیفیت حسابرسي، اقلام تعهدي اختياري، هزینه حقوق صاحبان سهام پيش بينی شده و صحت پيش بينی تحليل گر استفاده شده است. نتایج نشان می دهد که تفاوت در این موارد بین چهار موسسه بزرگ و چهار موسسه غير بزرگ حسابرسان تا حد زيادی با خصوصيات صاحبکاران و به طور خاص با اندازه صاحبکار منطبق است.

جف و همکاران^۳ (۲۰۱۰)، کیفیت حسابرسي ۴ موسسه بزرگ حسابرسي و موسسات حسابرسي درجه دو را برای دوره ۲۰۰۶-۲۰۰۳ مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقيق آنها نشان می دهد سطح اقلام تعهدي غير عادی صاحبکارانی که توسط چهار موسسه بزرگ حسابرسي شده اند با صاحبکارانی مشابه است که توسط حسابرسان درجه دو حسابرسي شده اند.

کام^۴ (۲۰۰۹) در تحقیقی ارتباط شرکت ها با فرصت های سرمايه گذاري بالا را با کیفیت حسابرسي بالا و این مهم را مورد بررسی قرار داد که آیا این ارتباط منتج به احتمال پايینی برای مدیریت سود می شود. شرکتي با فرصت سرمايه گذاري بالا می تواند متقاضی کیفیت بالای حسابرسي برای جلوگیری از مدیریت سود باشد، از طرفی حسابرسان ۵ موسسه بزرگ به دلیل بالا بودن خطر از دست دادن استقلال حسابرسي، کیفیت حسابرسي بالایی را ایجاد خواهند کرد که محدود کننده ای برای

1- Kam lai

2- Alastair et al

3- Jeff et al

4- Kam

مدیریت سود شرکت‌هایی است، که فرصت‌های سرمایه‌گذاری بالایی دارند. نتایج تحقیق به شرح زیر بدست آمده است: اول اینکه شرکت‌ها با فرصت سرمایه‌گذاری بالا انگیزه زیادی به استفاده از حسابرسی مؤسسات پنج بزرگ نسبت به شرکت‌های با فرصت سرمایه‌گذاری پایین دارند و دوم اینکه شرکت‌ها با فرصت سرمایه‌گذاری بالا، تمایل زیادی برای ارائه اقلام تعهدی اختیاری دارند، این رابطه وقتی پایین است که حسابرسان آنها یکی از پنج مؤسسه بزرگ باشد.

چانتائو و همکاران^۱ (۲۰۰۷) در پژوهش خود به تجزیه و تحلیل شناخت (درک) بازار سهام از کیفیت حسابرسی میان تعدادی از مؤسسات حسابرسی کوچک در بازار حسابرسی چین پرداختند. این پژوهشگران دریافتند رابطه مثبت بین اندازه مؤسسه حسابرسی و درک سرمایه‌گذار از کیفیت سودآوری وجود دارد. نتایج پژوهش چانتائو و همکاران (۲۰۰۷) نشان داد اندازه‌های مختلف مؤسسات حسابرسی روی کیفیت حسابرسی تأثیرگذار است.

استیون کان و دیگران^۲ (۲۰۰۶) در مقاله‌ای با عنوان "تخصص حسابرسان: تأثیر فرصت‌های سرمایه‌گذاری" این مطلب را بررسی کرده‌اند که چرا تخصص حسابرسان از صنعتی به صنعت دیگر متفاوت است؟ آنها مشاهده نمودند که تخصص حسابرسان با افزایش سطح فرصت سرمایه‌گذاری در صنعت و با کاهش تنوع مجموعه فرصت سرمایه‌گذاری در درون یک صنعت افزایش می‌یابد.

کیم لای^۳ (۲۰۰۲) در پژوهشی با عنوان "فرصت سرمایه‌گذاری و کیفیت حسابرسی" به بررسی رابطه بین فرصت سرمایه‌گذاری و کیفیت حسابرسی پرداخته و نتیجه‌گیری کرده است که شرکت‌های دارای فرصت سرمایه‌گذاری بالا که ۵ حسابرس بزرگ دارند در مقایسه با شرکت‌های دارای فرصت سرمایه‌گذاری پایین که ۵ حسابرس بزرگ دارند اقلام تعهدی اختیاری کمتر و کیفیت حسابرسی مشاهده شده بالاتری دارند

۲-۵) پژوهش داخلی

ثقفی و همکاران در سال ۱۳۹۰ تحقیقی با عنوان رابطه میان کیفیت حسابرسی و کارایی سرمایه‌گذاری در شرکت‌های با امکانات سرمایه‌گذاری بالا انجام دادند. آنان در تحقیق خود به منظور اندازه‌گیری کارایی سرمایه‌گذاری، از مدل‌های تغییر در دارایی‌های غیرجاری و تغییر در سرمایه‌گذاری‌های زیاد، و برای تعیین شرکت‌های با امکانات سرمایه‌گذاری زیاد، از تحلیل عامل بر روی سه متغیر ارزش بازار به ارزش دفتری دارایی، ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام و نسبت ناخالص اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات استفاده کردند. نتایج حاصل از بررسی ۱۱۹ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۸ نشان داد چنانچه شرکت‌های با امکانات سرمایه‌گذاری زیاد، از حسابرسان با کیفیت بالاتر استفاده کنند، سطح بالاتری از کارایی سرمایه‌گذاری را تجربه خواهند کرد این در حالی است که کیفیت حسابرسی بالاتر، بر خلاف انتظار، تأثیری در کاهش دستکاری در اقلام تعهدی اختیاری ندارد.

1- Chuntao et al

2- Cahan, Steven et al

3- kam lai

حساس یگانه و آذین فر (۱۳۸۹) در ایران رابطه اندازه مؤسسه حسابداری و کیفیت حسابداری را بررسی کردند، به همین منظور مؤسسات حسابداری عضو جامعه حسابداران رسمی در زمره مؤسسات حسابداری کوچک و سازمان حسابداری به دلیل کارکنان زیاد و قدمت بیشتر در زمره حسابرس بزرگ قرار گرفته است. تجزیه و تحلیل‌های آماری صورت گرفته در این پژوهش، مبین رابطه معنادار و معکوس کیفیت حسابداری و اندازه حسابرس (مؤسسه حسابداری) است.

خادمی (۱۳۸۸) به بررسی ارتباط بین فرصت سرمایه‌گذاری و رشد دارایی‌ها در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۷۷ پرداخته است. وی برای سنجش فرصت سرمایه‌گذاری از سه معیار استفاده کرده است. طبق بررسی‌های انجام گرفته بین شاخص‌های سه‌گانه در نظر گرفته شده برای فرصت سرمایه‌گذاری و رشد دارایی‌ها، رابطه معنی‌داری وجود دارد و با دستکاری این سه عامل، می‌توان به سطح بالاتری از میزان رشد دارایی‌ها نائل گردید.

حیدر پور و تابش (۱۳۸۷) به بررسی ارتباط بین فرصت‌های سرمایه‌گذاری با سیاست تقسیم سود و ساختار سرمایه در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیق نشان دهنده این است که بین فرصت سرمایه‌گذاری و سیاست‌های تقسیم سود رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد و همچنین بین فرصت سرمایه‌گذاری و ساختار سرمایه رابطه‌ی معنی‌داری یافت نشده است.

۶- فرضیه‌های تحقیق

تحقیق حاضر دارای یک فرضیه اصلی و سه فرضیه فرعی به شرح زیر است:

فرضیه اصلی: بین کیفیت حسابداری و فرصت سرمایه‌گذاری رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه فرعی ۱: بین اندازه حسابرس و فرصت سرمایه‌گذاری رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه فرعی ۲: بین دوره تصدی حسابرس و فرصت سرمایه‌گذاری رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه فرعی ۳: بین تخصص در صنعت و فرصت سرمایه‌گذاری رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

۷- اهمیت و ضرورت تحقیق

اهمیت و ارزش پژوهش عبارت از مجموع اطلاعاتی است که مشخص می‌کند نتایج این تحقیق، تاچه حد برای محقق و نیز تاچه اندازه برای دیگران مفید و مؤثر می‌باشد. استفاده کنندگان از صورت‌های مالی هنگامی می‌توانند به اطلاعات مالی منعکس در صورت‌های مالی اتکا کنند که شخصی مستقل، ذیصلاح و بیطرف نسبت به میزان اعتبار این اطلاعات، نظر حرفه‌ای ارائه کرده باشد. در سیستم‌های اجتماعی - اقتصادی کنونی، وظیفه اظهار نظر نسبت به صورت‌های مالی به

حسابرسان مستقل واگذار شده است. فعالیت حسابرسان مستقل بیشتر در قالب موسسات حسابرسی انجام می‌گیرد. اما کیفیت کار موسسات حسابرسی کننده از یکدیگر متفاوت بوده و به طور مستقیم و با مشاهده موسسات نمی‌توان تشخیص داد که کدام موسسه از کیفیت کاری بالاتری برخوردار است. از سوی دیگر با توجه به اینکه هرچه میزان فرصت سرمایه‌گذاری شرکت بیشتر باشد احتمال اینکه مدیریت و دستکاری سود در این گونه شرکتها اعمال شود بیشتر است، لذا انجام حسابرسی با کیفیت بالاتر در این شرکتها می‌تواند مفیدتر باشد و قابلیت اعتماد و اتکای صورتهای مالی تهیه شده توسط شرکتها را بیشتر نماید. تاکنون تحقیقات فراوانی در مورد اقلام تعهدی اختیاری و کیفیت حسابرسی صورت گرفته است اما به رابطه بین کیفیت حسابرسی و فرصت سرمایه‌گذاری پرداخته نشده است. این پژوهش شواهدی برای یافتن حلقه مفقوده رابطه بین فرصت سرمایه‌گذاری و کیفیت حسابرسی پیدا نموده و نتایج آن می‌تواند هم به مطالعات تجربی بر روی کیفیت حسابرسی مربوط باشد.

۸- روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر طبقه بندی بر مبنای هدف، از نوع تحقیقات کاربردی است. هم چنین تحقیق حاضر، از نظر روش و ماهیت از نوع تحقیق همبستگی است. روش تحقیق به صورت استقرایی است که در آن مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه کتابخانه، مقاله و اینترنت جمع آوری شده و در رد یا اثبات فرضیه های پژوهش با بکارگیری روش های آماری مناسب، از استدلال استقرایی در تعمیم نتایج استفاده شده است.

۹- جامعه مطالعاتی و نمونه آماری

جامعه مطالعاتی پژوهش حاضر در برگیرنده شرکت های موجود در بورس اوراق بهادار تهران در طی سال های ۸۷-۹۱ به تعداد ۴۲۳ شرکت می باشد.

جهت انتخاب نمونه محدودیت های زیر بر روی شرکت های جامعه آماری اعمال می شود:

۱- به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی آنها منتهی به اسفند ماه باشد. علت ایجاد این محدودیت این است که در محاسبه متغیرها، به خصوص بازده، تا حد امکان دوره های زمانی مشابه باشند و شرایط و عوامل فصلی در انتخاب عوامل و متغیرها اثرگذار نباشد و در طی سالهای ۸۷ تا ۹۱ تغییر سال مالی نداده باشند.

۲- شرکت هایی که سهامشان در طی سال حداقل یکبار مورد معامله قرار گرفته باشد.

۳- شرکت هایی که داده های مورد نظر آنها در دسترس باشد.

۴- جزء شرکت های سرمایه گذاری نباشند.

۱۰- روش‌های جمع‌آوری اطلاعات

روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق روش کتابخانه‌ای است. مباحث تئوریک پژوهش از مسیر مطالعه منابع، نشریات، منابع داخلی و خارجی موجود در کتابها و استفاده از اینترنت جمع‌آوری شده است. جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از اطلاعات اولیه شرکتها بوده است، یعنی اطلاعات و داده‌های مورد نیاز تحقیق کلاً از روش کتابخانه‌ای، با استفاده از نرم‌افزار ره‌آورد نوین و با مراجعه به سازمان بورس اوراق بهادار تهران و مطالعه صورتهای مالی اساسی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی سالهای ۱۳۸۷-۱۳۹۱ بدست آمده‌اند.

۱۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

در بخش آمار توصیفی، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از شاخص‌های مرکزی، برای انتخاب بین روش‌های داده‌های تابلویی و داده‌های تلفیقی از آزمون F لیمر، به منظور انتخاب بین اثرات ثابت و تصادفی از آزمون هاسمن، جهت بررسی نرمال بودن متغیرها از آزمون کلموگراف-اسمیرنوف، به منظور تشخیص وجود خود همبستگی بین اجزای اخلال از روش آماره دوربین - واتسن ((DW، برای بررسی و کشف ناهمسانی واریانس‌ها از آزمون وایت و برای تشخیص مانایی یا نامانایی متغیرها از آزمون لوین، لین و چو (LLC) استفاده شده است.

۱۲- مدل تحقیق و متغیرها

۱۲-۱) مدل تحقیق

رابطه ۱ بیانگر مدل اصلی تحقیق است، متغیرهای کنترلی تحقیق عبارتند از: اندازه شرکت، اهرم مالی و اقلام تعهدی اختیاری، که تأثیر این متغیرهای کنترل بر روی رابطه بین کیفیت حسابداری و فرصت سرمایه‌گذاری مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

رابطه (۱)

$$AINV_{it} = \beta_0 + \beta_1 BIG + \beta_2 KIND_{it} + \beta_3 SM_{it} + \beta_4 DAC_{it} + \beta_5 size_{it} + \beta_6 LEV_{it} + e$$

برای هر فرضیه فرعی نیز یک مدل به صورت زیر تعریف می‌کنیم:

$$AINV_{it} = \beta_0 + \beta_1 BIG + \beta_2 DAC_{it} + \beta_3 size_{it} + \beta_4 LEV_{it} + e$$

$$AINV_{it} = \beta_0 + \beta_1 KIND_{it} + \beta_2 DAC_{it} + \beta_3 size_{it} + \beta_4 LEV_{it} + e$$

$$AINV_{it} = \beta_0 + \beta_1 SM_{it} + \beta_2 DAC_{it} + \beta_3 size_{it} + \beta_4 LEV_{it} + e$$

که در آن:

$AINV_{it}$: شاخص فرصت سرمایه‌گذاری، DAC_{it} : اقلام تعهدی اختیاری را نشان می‌دهد که با استفاده از مدل تعدیل شده جونز محاسبه می‌شود. BIG_{it} : اندازه حسابرِس را نشان می‌دهد. $KIND_{it}$: دوره تصدی حسابرِس را نشان می‌دهد. SM_{it} : تخصص حسابرِس در صنعت می‌باشد. IEV_{it} : اهرم مالی می‌باشد که از تقسیم کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها به دست می‌آید. $SIZE_{it}$: اندازه شرکت را می‌سنجد که توسط لگاریتم کل دارایی‌های شرکت محاسبه می‌شود.

۲-۱۲) متغیرهای پژوهش و شیوه اندازه‌گیری متغیرها

برای بررسی ارتباط بین فرصت سرمایه‌گذاری و کیفیت حسابرسی با استناد به تحقیقات انجام شده توسط کیم لای (۲۰۰۲)، استیون کان (۲۰۰۶)، آدام و گویال (۲۰۰۶)، از مدل رگرسیون (۱)، استفاده شده است. متغیرهای موجود در مدل رگرسیون (۱) به صورت ذیل می‌باشد:

۱-۲-۱۲. متغیر وابسته:

فرصت سرمایه‌گذاری: فرصت سرمایه‌گذاری یک شرکت، نسبتی است که توانایی یک شرکت را برای بکارگیری سودآور سرمایه جذب شده نشان می‌دهد و یکی از معیارهای مهم ارزیابی عملکرد شرکت نیز می‌باشد. (حیدری و همکاران، ۱۳۹۱، ۲۳). در این پژوهش برای محاسبه فرصت سرمایه‌گذاری شرکت‌ها از نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری دارایی‌ها (MBA) استفاده شده است که از طریق فرمول زیر محاسبه می‌شود.

رابطه (۲) کل دارایی‌های شرکت / (ارزش دفتری بدهی بلند مدت + ارزش بازار سهام عادی منتشرشده شرکت)

۲-۲-۱۲. متغیر مستقل:

کیفیت حسابرسی: یک تعریف معمول از کیفیت حسابرسی پس از سال‌ها پژوهش در سال ۱۹۸۱ توسط دی آنجلو به این صورت مطرح شده است "سنجش و ارزیابی بازار از توانایی حسابرسی در کشف تحریفات با اهمیت و گزارش تحریفات کشف شده". متغیر مستقل در این پژوهش کیفیت حسابرسی می‌باشد که برای بررسی متغیر کیفیت حسابرسی از سه معیار اندازه حسابرِس و تداوم انتخاب حسابرِس و تخصص حسابرِس استفاده شده است.

دوره تصدی حسابرِس: دوره تصدی حسابرِس، یکی از معیارهای اندازه‌گیری کیفیت حسابرسی است که به تعداد سال‌های متوالی که مؤسسات حسابرسی یک صاحبکار را مورد رسیدگی و حسابرسی قرار می‌دهند اطلاق می‌شود (فلاتج^۱، ۲۰۰۶، ۱۸). در این پژوهش دوره تصدی حسابرِس یک بار کمتر از ۴ سال و یک بار هم ۴ سال و بیشتر از آن در نظر گرفته می‌شود، برای شرکت‌هایی که حسابرِس، آنها را به مدت ۴ سال و بیش از ۴ سال حسابرسی کرده باشد مقدار ۱ و در غیر این صورت مقدار ۰ در نظر گرفته می‌شود.

اندازه حسابرس: به این صورت سنجیده می‌شود که اگر حسابرس سازمان حسابرسی باشد مقدار ۱ و در غیر این صورت مقدار ۰ می‌پذیرد.

تخصص حسابرس در صنعت: در این تحقیق از سهم بازار به عنوان شاخصی برای تخصص صنعت حسابرس بهره گرفته می‌شود. ویلکینز (۲۰۰۲)، سهم بازار به صورت زیر محاسبه می‌شود: " جذر مجموع ارزش دفتری دارایی‌های مشتریان مؤسسه حسابرسی در آن صنعت تقسیم بر جذر مجموع ارزش دفتری دارایی‌های تمام مشتریان آن مؤسسه حسابرسی "

مؤسساتی در این تحقیق به عنوان متخصص صنعت در نظر گرفته می‌شوند که سهم بازارشان (یعنی معادله فوق) بیش از $\left[\frac{1}{2} \times (\text{شرکتهای موجود در یک صنعت} / 1) \right]$ باشد.

۲-۲-۱۲) متغیرهای کنترلی:

مدیریت سود (اقدام تعهدی اختیاری): دی جورج^۱ (۱۹۹۹) مدیریت سود را نوعی دستکاری مصنوعی سود توسط مدیریت، جهت حصول به سطح مورد انتظار سود برای بعضی از تصمیم‌های خاص، مثل پیش‌بینی تحلیل‌گران و یا برآورد روند سودهای قبلی برای پیش‌بینی سودهای آتی تعریف کرده است. یکی از متغیرها در این پژوهش مدیریت سود می‌باشد که در این پژوهش برای ارزیابی مدیریت سود شرکت‌های منتخب از مدل تعدیل شده جونز استفاده شده است، مدل تعدیل شده جونز بصورت زیر محاسبه می‌شود:

$$TAt = (\Delta CA_t - \Delta CL_t - \Delta CASH_t + \Delta STDEBT_t - DEPN_t) \quad \text{رابطه (۳)}$$

$\Delta CASH$: تغییر در وجه نقد، ΔCL : تغییر در بدهیهای جاری، Tat : کل اقدام تعهدی در سال t ، ΔCA_t : تغییر در داراییهای جاری غیر نقدی، $DEPN$: استهلاک دارایی‌های مشهود و نامشهود، $\Delta STDEBT$: تغییر در حصة جاری تسهیلات دریافتی.

اجزای اختیاری و غیر اختیاری اقدام تعهدی: که بصورت زیر محاسبه می‌شود:

رابطه (۴)

$$NDA_t = \alpha_1 \left(\frac{1}{A_{t-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_t - \Delta REC_t}{A_{t-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_t}{A_{t-1}} \right)$$

$At-1$: کل داراییهای در سال $t-1$ ، DA_t : اجزاء اختیاری اقدام تعهدی در سال t ، ΔREV_t : درآمد سال t منهای درآمد سال $t-1$ ، NDA_t : بخش غیر اختیاری اقدام تعهدی در سال t ، PPE_t : اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات (ناخالص) در پایان سال t ، ΔREC_t : حسابهای دریافتنی سال t منهای حسابهای دریافتنی سال $t-1$.

$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$: پارامترهای خاص شرکت می‌باشند که با استفاده از مدل زیر بدست می‌آیند:

رابطه (۵)

$$\frac{TA_t}{A_{t-1}} = a_1 \left(\frac{1}{A_{t-1}} \right) + a_2 \left(\frac{\Delta REV_t}{A_{t-1}} \right) + a_3 \left(\frac{PPE_t}{A_{t-1}} \right)$$

TA_t : اقلام تعهدی در سال t ، A_{t-1} ، $1-t$ کل دارایی‌ها در پایان سال، ΔREV_t : درآمد سال t منهای درآمد سال $t-1$
 PPE_t : اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات (ناخالص) در پایان سال t ، که در این مدل a_1, a_2, a_3 به برآوردهای OLS از $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ اشاره دارد.
اندازه شرکت: دی آنجلو معتقد است موسسات حسابداری بزرگتر، خدمات حسابداری را با کیفیت بالاتری ارائه می‌کنند، زیرا علاقه‌مندند شهرت بهتری در بازار کار به دست آورند و از آنجا که تعداد صاحبکارانشان زیاد است، نگران از دست دادن آنها نیستند. اندازه‌ی شرکت از طریق لگاریتم کل دارایی‌ها قابل محاسبه می‌باشد.
اهرم مالی: از طریق تقسیم کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها به دست می‌آید.

۱۳- تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای بررسی مشخصات عمومی و پایه‌ای متغیرها (سری‌ها) جهت برآورد و تخمین الگو (مدل) و تجزیه و تحلیل دقیق آنها، برآورد آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرها لازم است. مهمترین مشخصه مرکزی یک توزیع، میانگین و مهمترین مشخصه پراکندگی آن واریانس توزیع می‌باشد.

جدول ۱: اندازه شاخص‌های آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق

متغیر	علامت اختصاری	میانگین	میان	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	تعداد مشاهدات
الف: متغیر وابسته									
فرصت سرمایه‌گذاری	AINV	-۸۲,۵۶۴۶	۴۵,۰۲۲۰	۲۷۷۴۱,۸۰	-۶۱۰۵۲,۴۵	۴۲۶۳,۲۸۷۶۵	-۹,۵۶۰	۱۵۷,۵۰۹	۲۸۰
ب: متغیرهای مستقل و کنترلی									
اندازه حسابرس	BIG	۰,۴۲۸۷	۰/۰۰۰۰	۱	۰	۰,۴۹۵۷۷	۰,۲۹۱	-۱,۹۳۵	۲۸۰
دوره تصدی حسابرس	KIND	۰,۹۴۶۵	۱,۰۰۰	۱	۰	۰,۲۲۵۵۸	-۳,۹۹۰	۱۳,۹۹۴	۲۸۰
تخصص در صنعت	SM	۰,۸۰۷۲	۱,۰۰۰	۱	۰	۰,۳۹,۵۲۶	-۱,۵۶۸	۰,۴۵۵	۲۸۰
اقدام تعهدی اختیاری	DAC	۰,۰۶۶۲	۰,۰۴۰۰	۱,۰۲۵	-۰,۰۹۶	۰,۲۴۴۹۸	۱,۰۵۲	۵,۱۷۵	۲۸۰
اهرم مالی	LEV	۰,۶۵۶۵	۰,۶۶۰۸	۱,۰۷۳	۰,۰۲۹	۰,۱۷۸۹۹	۰,۷۱۴	۳,۳۵۱	۲۸۰
اندازه شرکت	SIZE	۱۳,۶۱۴۹	۱۳,۴۲۴۳	۱۸,۴۱	۱۰,۰۲۴	۱,۵۳۹۳۹	۰,۴۷۴	۰,۷۰۷	۲۸۰

اطلاعات اجمالی راجع به هر یک از متغیرهای توضیحی به شرح زیر می‌باشد:

متغیر وابسته در این تحقیق فرصت سرمایه‌گذاری است که کمینه و بیشینه آن به ترتیب برابر است با -۶۱۰۵۲,۴۵ و ۲۷۷۴۱,۸۰ می‌باشد و دارای میانگین -۸۲,۵۶۴۶ می‌باشد. متغیرهای مستقل، اندازه حسابرس و دوره تصدی و تخصص در صنعت می‌باشد که کمینه و بیشینه آنها در نمونه به ترتیب ۰ و ۱ می‌باشد و دارای میانگین به ترتیب، ۰,۴۲۸۷ و ۰,۹۴۶۵ و ۰,۸۰۷۲. نمونه آماری می‌باشد. متغیر کنترل اول اقدام تعهدی اختیاری می‌باشد که کمینه و بیشینه آن در نمونه به ترتیب -۰,۰۹۶ و ۱,۰۲۵ می‌باشد و میانگین ۰,۰۶۶۲. برای نسبت فوق در نمونه آماری می‌باشد. متغیر کنترل دوم اندازه شرکت می‌باشد که کمینه و بیشینه آن در نمونه به ترتیب ۱۰,۰۲۴ و ۱۸,۴۱ می‌باشد و میانگین ۱۳,۶۱۴۹. برای نسبت فوق در نمونه آماری می‌باشد. متغیر کنترل سوم اهرم مالی

می‌باشد که کمینه و بیشینه آن در نمونه به ترتیب ۱،۷۳ و ۲۹ می‌باشد و میانگین ۶۵۶۵. برای نسبت فوق در نمونه آماری می‌باشد. بیشترین چولگی و کشیدگی در بین متغیرهای پژوهش مربوط به فرصت سرمایه‌گذاری می‌باشد. اختلاف بین کمینه و بیشینه داده‌ها بیانگر دامنه مناسب برای استفاده از متغیرهاست. تمامی متغیرها به جز متغیر فرصت سرمایه‌گذاری از حداقل انحراف معیار برخوردار هستند که نشان از انسجام داده‌های نمونه انتخابی دارد. ضریب کشیدگی نشان می‌دهد که داده‌ها از انسجام مناسبی برخوردارند. تفاوت ناچیز میان میان و میانگین داده‌ها نیز حاکی از نرمال بودن آنها است.

۱-۱۳) آزمون F لیمر (بررسی همسانی عرض از مبدأهای مقاطع)

برای انتخاب بین روش‌های داده‌های تابلویی و داده‌های تلفیقی، از آزمون F لیمر استفاده شده است.

فرض صفر و فرض مقابل برای آزمون F لیمر به شرح زیر می‌باشد:

H_0 : روش داده‌های تلفیقی (یکسان بودن عرض از مبدأها)

H_1 : روش داده‌های تابلویی (ناهمسانی عرض از مبدأها)

جدول ۲: نتایج آزمون F لیمر (همسانی عرض از مبدأهای مقاطع)

نتیجه آزمون	p-value	درجه آزادی	آماره F	مدل‌های تحقیق	H_0 فرضیه صفر
H_0 رد می‌شود	۰،۰۰۰	(۲۱۹،۵۵)	۱،۲۹۷	مدل (۱)	عرض از مبدأهای تمامی مقاطع با هم یکسان می‌باشند
H_0 رد می‌شود	۰۰۳۵	(۵۵،۲۱۹)	۱،۴۶۴	مدل (۲)	
H_0 رد می‌شود	۰،۰۰۰	(۵۵،۲۱۹)	۱،۳۲۹	مدل (۳)	

نتایج به دست آمده از جدول فوق نشان‌دهنده رد فرضیه H_0 و پذیرش فرض H_1 در سطح اطمینان ۹۵ درصد برای هر کدام از مدل‌ها بوده و بر استفاده از روش اثرات ثابت دلالت دارد.

۲-۱۳) آزمون هاسمن (انتخاب بین اثرات ثابت و تصادفی)

آماره آزمون هاسمن که برای تشخیص ثابت یا تصادفی بودن تفاوت‌های واحدهای مقطعی محاسبه می‌شود دارای توزیع کای-دو با درجه آزادی برابر با تعداد متغیرهای مستقل است.

فرض صفر و فرض مقابل برای آزمون هاسمن به شرح زیر می باشد:

H_0 : روش اثرات تصادفی

H_1 : روش اثرات ثابت

جدول ۳: نتایج آزمون هاسمن (انتخاب بین اثرات ثابت و تصادفی)

فرضیه صفر H_0	مدل های تحقیق	آماره کای-دو	درجه آزادی	p-value	نتیجه آزمون
روش اثرات تصادفی	مدل (۱)	۱۷,۹	۴	۰,۰۰۰	H_0 رد می شود
	مدل (۲)	۱۰,۸۶	۴	۰,۰۰۰	H_0 رد می شود
	مدل (۳)	۲۵,۹	۴	۰,۰۰۰	H_0 رد می شود

نتایج به دست آمده از جدول فوق بیانگر رد فرض H_0 و پذیرش فرض H_1 در سطح اطمینان ۹۵ درصد برای هر کدام از مدل ها بوده و بر استفاده از روش اثرات ثابت دلالت دارد.

۱۳-۲) بررسی فروض کلاسیک رگرسیون

از دیگر کارهای انجام شده در این تحقیق بررسی فروض کلاسیک رگرسیون خطی می باشد. از مهم ترین این فروض، فرض های مربوط به بررسی نرمال بودن متغیرها، عدم خودهمبستگی بین اجزاء اخلال مدل و عدم ناهمسانی واریانس ها می باشد.

۱۳-۳-۱) بررسی فرض نرمال بودن متغیرها

با استفاده از آزمون کولموگورف-اسمیرنف فرض نرمال بودن متغیر وابسته آزمون شده است.

مفروضات آماری این آزمون عبارتست از:

توزیع داده های نرمال است : H_0

توزیع داده ها نرمال نیست : H_1

جدول ۴: بررسی فرض نرمال بودن متغیر وابسته

متغیر وابسته	اماره ی K-S	درجه آزادی	سطح معنا داری
فرصت سرمایه گذاری	۰.۳۸۳	۲۸۰	۰,۰۰۰
لگاریتم فرصت سرمایه گذاری	۰.۰۷۷	۲۸۰	۰.۱۶۹

از آنجایی که مقادیر سطح معناداری، در مدل کمتر از ۵٪ است، بنابراین فرض صفر یعنی نرمال بودن متغیر ها رد می شود. برای حل این مشکل از قدر مطلق لگاریتم طبیعی فرصت سرمایه گذاری استفاده می کنیم. بر اساس مقادیر ارائه شده در جدول ۴ از آنجایی که مقادیر سطح معناداری برای لگاریتم فرصت سرمایه گذاری، در مدل بیشتر از ۵٪ است، بنابراین فرض صفر یعنی نرمال بودن متغیر ها رد نمی شود و متغیر نرمال است.

۲-۳-۱۳) بررسی ناهمسانی واریانس

در این آزمون فرضیه ها به صورت زیر تعریف می شوند:

H_0 : همسانی واریانس

H_1 : ناهمسانی واریانس

برای بررسی وجود ناهمسانی واریانس جملات اخلاص، از آزمون وایت (White) استفاده شده است. نتایج آزمون ناهمسانی واریانس وایت، به شرح جدول زیر می باشد:

جدول ۵: نتایج آزمون ناهمسانی وایت

مدل	شرح	مقدار آماره	احتمال
مدل ۱	F-statistic	۱,۰۱۱۷۱۳	۰.۳۶۴۸
	Obs*R-squared	۲,۰۲۹۳۴۱	۰.۳۶۲۶
مدل ۲	F-statistic	۰.۶۶۶۳۲۳	۵۱,۴۴
	Obs*R-squared	۱,۳۳۹۳۱۰	۰.۵۱۲۰
مدل ۳	F-statistic	۱,۸۴۸۵۶۲	۰.۱۰۳۱
	Obs*R-squared	۹,۱۵۴۱۸۷	۰.۱۰۳۳

با توجه به اینکه آماره این آزمون‌ها در سطح ۵ درصد معنادار است، بنابراین فرض همسانی واریانس پذیرفته شده و ناهمسانی واریانس جملات اخلال رد می‌شود.

۴-۱۳) آزمون مانایی متغیرها

در این پژوهش، از آزمون لوین، لین و چو (LLC) برای تشخیص مانایی یا نامانایی متغیرهای تحقیق استفاده شده است. نتایج این آزمون برای تک تک متغیرهای تحقیق به شرح ذیل در جدول ۶ ارائه شده است. فرضیه H_0 برای تمام متغیرهای تحقیق بر پایه وجود ریشه واحد است.

جدول ۶: نتایج آزمون (LLC) بررسی مانایی متغیرها

متغیر	نماد	مقدار آماره	سطح معناداری
فرصت سرمایه‌گذاری	AINV	-۱۷,۵۹۳	۰,۰۰۰
اندازه حسابداری	BIG	-۰,۳۵۶۵	۰,۰۰۰
دوره تصدی حسابداری	KIND	-۶,۲۳۵۸	۰,۰۰۰
تخصص صنعت	SM	-۴,۵۴۶۶	۰,۰۰۰
اقدام تعهدی اختیاری	DAC	-۱۴,۸۴۲	۰,۰۰۰
اهرم مالی	lev	-۲۱,۲۱۷۳	۰,۰۰۰
اندازه شرکت	size	-۸,۶۰۹۴۴	۰,۰۰۰

نتایج نشان می‌دهد مقدار این آماره برای هر کدام از متغیرها معنی‌دار می‌باشد و با توجه به سطح معناداری مورد گزارش ($p\text{-value} < ۰.۰۵$)، فرضیه H_0 برای تک تک متغیرها رد و مانایی داده‌ها تأیید می‌شود.

۵-۱۳) آزمون فرضیه‌های تحقیق

۱-۵-۱۳) آزمون فرضیه اصلی

فرضیه اصلی تحت عنوان "بین کیفیت حسابداری و فرصت سرمایه‌گذاری رابطه‌ی معناداری وجود دارد" می‌باشد، جهت اظهار نظر در باره‌ی این فرضیه ابتدا به آزمون فرضیات فرعی می‌پردازیم.

۲-۵-۱۳) آزمون فرضیه فرعی اول

جهت آزمون این فرضیه، فرضیه‌های آماری به صورت زیر تعریف می‌گردد.
بین اندازه حسابداری و فرصت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود ندارد.
 $H_0: \beta_i = 0$

بین اندازه حساسی و فرصت سرمایه گذاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد. $\neq \beta_i : H_1 \cdot$
جدول ۷ نتایج آزمون فرضیه فوق را ارائه می دهد:

جدول ۷: نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها برای آزمون فرضیه فرعی اول

مدل (۱): تاثیر اندازه حساسی بر فرصتهای سرمایه گذاری								
$LNAINV_{it} = b_0 + b_1 BIG + b_2 DAC_{it} + b_3 size_{it} + b_4 LEV_{it} + e$								
متغیر	علامت اختصاری	ضریب	t آماره	احتمال p-value	R ² تعدیل شده	F معناداری	دوربین-واتسن	تعداد مشاهدات
ضریب ثابت	β_0	-۹,۳۷۰۴	-۳,۰۴۲۳۶۳	۰۰۰۶۹	۰۰۵۴۶	۱۹,۶۳۲	۲,۲۵۲	۲۷۳
اندازه حساسی	BIG	۵,۹۹۹۷	۲,۱۲۶۳۸۲	۰۰۳۰۶				
اقدام تعهدی اختیاری	DAC	-۴۹,۹۵۱۰	-۲,۲۷۳۷۹۰	۰۰۲۰۸۹				
اندازه شرکت	size	-۳,۸۷۶۳۶	-۳,۱۸۱۳۵۲	۰۰۰۶۲				
اهرم مالی	LEV	۱۳,۶۱۸	۲,۳۵۳۹۷۷	۰۰۱۱۶				

همانطور که در جدول ۷ دیده می شود، با توجه به مقدار t های محاسبه شده و نیز احتمال مربوط به آنها، ضرایب برآوردی مدل، در سطح خطای ۵ درصد معناداری باشد و وجود آنها در مدل لازم می باشد که این مساله نشان دهنده وجود رابطه بین اندازه حساسی و فرصت سرمایه گذاری در شرکت های پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار تهران می باشد. بررسی مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل نشان دهنده توان توضیح دهندگی مدل به منظور تشریح متغیر وابسته می باشد. ملاحظه مقدار آماره F رگرسیون در این مدل حکایت از توان توضیح دهندگی مدل دارد. زیرا مقادیر F محاسباتی در سطح خطای ۰,۰۵ درصد معنادار می باشد. همچنین ملاحظه مقادیر آماره دوربین-

واتسن موید این مطلب است که بین اجزا اخلاص مدل، خود همبستگی وجود ندارد، زیرا این مقادیر در فاصله ۱,۵ تا ۲,۵ می باشند. بنابراین بین اندازه حسابرسی و فرصت سرمایه‌گذاری رابطه‌ی مثبت و معنا داری به صورت زیر وجود دارد.

$$LNAINV_{it} = 9.3703 - 5.9996 BIG - 49.9509 DAC_{it} - 3.87635 size_{it} + 13.617 LEV_{it} + e$$

۳-۵-۱۳) آزمون فرضیه فرعی دوم

جهت آزمون این فرضیه، فرضیه‌های اماری به صورت زیر تعریف می گردد.

H_0 : بین دوره تصدی حسابرسی و فرصت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود ندارد. $0 = \beta_i : H_0$

H_1 : بین دوره تصدی حسابرسی و فرصت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد. $0 \neq \beta_i : H_1$

جدول ۸: نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها برای آزمون فرضیه فرعی دوم

مدل (۲): تاثیر دوره تصدی حسابرسی بر فرصتهای سرمایه‌گذاری								
$LNAINV_{it} = b_0 + b_1 KIND + b_2 DAC_{it} + b_3 size_{it} + b_4 LEV_{it} + e$								
متغیر	علامت اختصاری	ضریب	t آماره	احتمال p-value	R ² تعدیل شده	TF آماره F معناداری	دوربین- واتسن	تعداد مشاهدات
ضریب ثابت	β_0	۱۹,۴۳۸۴	۲,۰۷۴۹	۰۴۰۵	۰۰۴۰۹	۱۶,۳۷۵	۲,۲۳۹	۲۷۹
دوره تصدی حسابرسی	KIND	۳۴,۰۲۸۵۳	۲,۰۲۹۹	۰۴۲۳				
اندازه شرکت	size	-۱,۲۵۳۸۷	-۲,۲۳۶۹	۰۲۱۸				
اهرم مالی	LEV	۱۴,۰۱۷	۲,۱۸۸۲	۰۳۲۴۲				
اقدام تعهدی اختیاری	DAC	-۵۷,۸۵۲۷	-۱,۷۲۳۱	۰۶۷۲۹				

جدول ۸ بالا نتایج آزمون فرضیه فرعی دوم را ارائه داده است با توجه به مقدار t های محاسبه شده و نیز احتمال مربوط به آنها، ضرایب برآوردی مدل، در سطح خطای ۵ درصد معناداری باشد که این مساله نشان دهنده وجود رابطه بین دوره تصدی حسابرسی و فرصت سرمایه‌گذاری می باشد. بررسی مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل نشان دهنده توان توضیح دهنده مدل به منظور

تشریح متغیر وابسته می‌باشد. ملاحظه مقدار آماره F رگرسیون در این مدل حکایت از توان توضیح دهنده‌گی مدل دارد. همچنین ملاحظه مقادیر آماره دوربین-واتسن موید این مطلب است که بین اجزای اخلاص مدل، خود همبستگی وجود ندارد. بنابراین بین اندازه حسابرس و فرصت سرمایه‌گذاری رابطه‌ی مثبت و معنا داری به صورت زیر وجود دارد.

$$LNAINV_{it} = 19.4382 + 34.02852 \text{ KIND} - 1.25386 \text{ size}_{it} + 14.015 \text{ LEV}_{it} + e$$

۴-۵-۱۳) آزمون فرضیه فرعی سوم

جهت آزمون این فرضیه، فرضیه‌های آماری به صورت زیر تعریف می‌گردد.

H_0 : بین تخصص صنعت و فرصت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود ندارد. $\beta_i : H_0$

H_1 : بین تخصص صنعت و فرصت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد. $\beta_i : H_1 \neq 0$

جدول ۹: نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها برای آزمون فرضیه فرعی سوم

مدل (۱): تأثیر تخصص صنعت بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری								
$LNAINV_{it} = b_0 + b_1 \text{ SM}_{it} + b_2 \text{ DAC}_{it} + b_3 \text{ size}_{it} + b_4 \text{ LEV}_{it} + e$								
متغیر	علامت اختصاری	ضریب	آماره t	احتمال p -value	R^2 تعدیل شده	آماره F معناداری	دوربین-واتسن	تعداد مشاهدات
ضریب ثابت	β_0	۳,۶۰۷۶	۳,۱۹۴۸۴۸	۰.۰۰۶۲	۰.۱۴۵۸	۶,۳۷۶۳	۲,۴۳۹	۲۷۹
تخصص حسابرس	SM	۸,۷۰۷۲	۱,۱۰۳۵۵۷	۰.۱۱۷۷				
اقدام تعهدی اختیاری	DAC	-۴۵,۹۶۴۷	-۱,۷۲۰۳۶۹	۰.۰۶۸۲۰				
اندازه شرکت	size	-۹,۵۳۹۲۵	-۲,۵۳۲۳۹۲	۰.۰۳۹				
اهرم مالی	LEV	۱۴,۹۴۵	۲,۳۹۳۷۷۴	۰.۰۱۳				

همانطور که در جدول ۹ دیده می‌شود، با توجه به مقدار t های محاسبه شده و نیز احتمال مربوط به آنها، ضرایب برآوردی مدل، برای متغیرهای تخصص حسابرِس و اقلام تعهدی اختیاری در سطح خطای ۵ درصد معنادار نمی‌باشد و وجود آنها در مدل لازم نمی‌باشد که این مساله نشان دهنده عدم وجود رابطه بین تخصص حسابرِس و فرصت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار تهران می‌باشد. بررسی مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل نشان دهنده توان توضیح دهنده‌گی پایین مدل به منظور تشریح متغیر وابسته می‌باشد. ملاحظه مقدار آماره F رگرسیون در این مدل حکایت از توان توضیح دهنده‌گی مدل دارد. همچنین ملاحظه مقادیر آماره دوربین-واتسن موید این مطلب است که بین اجزا اخلاص مدل، خود همبستگی وجود ندارد.

۱۴- نتیجه‌گیری و پیشنهاد های تحقیق

هدف این تحقیق بررسی تأثیر معیارهای کیفیت حسابرسی بر فرصت های سرمایه‌گذاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده است. معیارهای کیفیت حسابرسی در این تحقیق، اندازه‌ی موسسه‌ی حسابرسی، تخصص حسابرِس در صنعت و دوره تصدی حسابرِس است. نتایج تحقیق نشان داد که متغیرهای اندازه‌ی موسسه‌ی حسابرسی و دوره تصدی حسابرِس تأثیر مثبت و معنادار بر فرصت سرمایه‌گذاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد، که این نتیجه با یافته‌های ثقفی و همکاران (۱۳۹۰)، کیم لای (۲۰۰۲)، استیون کان و دیگران (۲۰۰۶) سازگار می‌باشد. متغیر تخصص حسابرِس در صنعت تأثیر عنی داری بر فرصت سرمایه‌گذاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ندارند، این نتیجه با یافته های به دست آمده از تحقیقات ثقفی و همکاران (۱۳۹۰) و استیون کان و دیگران (۲۰۰۶) در تعارض می‌باشد دلیل تعارض می‌تواند تفاوت‌های بازار سرمایه در ایران و کشورهای دیگر باشد و نیز می‌تواند به دلیل تفاوت زمانی در دوره پژوهش باشد. با توجه به تایید دو فرضیه فرعی می‌توان استدلال نمود که به طور کلی یافته‌های پژوهش براساس آزمون کلی مدل بیانگر وجود رابطه مستقیم بین کیفیت حسابرسی و فرصت سرمایه‌گذاری می‌باشد. البته نباید فراموش کرد نتایج بدست آمده صرفاً براساس تحلیل‌های آماری مدل مربوطه می‌باشد و به معنی داشتن رابطه مطلق بین متغیرهای مربوطه نیست، بلکه دلایل زیر بویژه تأثیر متغیرهای کنترل در مدل در رسیدن به این نتایج مؤثر بوده اند. دلایل زیر را می‌توان در کسب نتایج بدست آمده مؤثر دانست:

- ۱- یکی از موارد مهم و اساسی که می‌تواند توجیه کننده ارتباط ضعیف متغیرهای مربوطه بویژه کیفیت حسابرسی و فرصت سرمایه‌گذاری باشد، نوسانات موجود در بازار بورس و عدم کارایی بورس می‌باشد.
- ۲- محدودیت در جامعه و نمونه آماری تحقیق، که برضرب تعیین بدست آمده تأثیر فراوان می‌گذارد.
- ۳- روش های متفاوتی که برای محاسبه فرصت سرمایه‌گذاری وجود دارد.
- ۴- تأثیر متغیرهای کنترلی در مدل مانند اندازه شرکت، اهرم مالی و اقلام تعهدی اختیاری و ...

بر اساس یافته‌های تحقیق پیشنهادهایی به شرح زیر می‌توان ارائه نمود:

- ۱- براساس یافته‌های پژوهش رابطه مستقیمی بین فرصت سرمایه‌گذاری و کیفیت حسابرسی وجود دارد یعنی شرکت‌های با فرصت سرمایه‌گذاری بالاتر تمایل بیشتری به استفاده از خدمات سازمان حسابرسی دارند که این نکته باید مد نظر مسئولان سازمان حسابرسی قرار گیرد.
- ۲- به سازمان بورس پیشنهاد می‌شود که سیستم اطلاع‌رسانی مناسبی درمورد اطلاعات بورس ایجاد کند، بطوریکه اطلاعات مورد نیاز برای انجام تجزیه و تحلیل‌های لازم، به موقع و به نحو مطلوبی در اختیار سرمایه‌گذاران، تحلیل‌گران، محققین و ... قرار گیرد. همچنین گسترش موسسات مشاوره و تحلیل‌گری و سایر عامل مرتبط با کارایی، جهت کارا نمودن بازار سرمایه.

برای پژوهش‌های آتی نیز می‌توان پیشنهادهایی را به صورت زیر ارائه داد:

- ۱- با عنایت به اینکه در بورس اوراق بهادار تهران تحقیقات بسیار کمی در زمینه فرصت سرمایه‌گذاری شرکت‌ها انجام گرفته است، لذا پیشنهاد می‌گردد تحقیقی درباره طبقه‌بندی شرکت‌های بورسی بر مبنای فرصت سرمایه‌گذاری به عمل آید.
- ۳- استفاده از معیار فرصت سرمایه‌گذاری شرکت به عنوان معیار پاداش مدیران و تأثیر آن بر عملکرد مدیران شرکت‌ها.
- ۴- بررسی تأثیر نوع مالکیت شرکت بر روی کیفیت حسابرسی آن.
- ۵- بررسی تأثیر نوع مالکیت شرکت بر روی فرصت سرمایه‌گذاری آن.
- ۶- بررسی تأثیر خصوصی‌سازی شرکت‌های دولتی بر روی فرصت سرمایه‌گذاری آن شرکت‌ها.

۱۵- محدودیت‌های تحقیق

در این پژوهشی همچون سایر پژوهش‌های دیگر محدودیت‌هایی وجود داشته که از جمله آن می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- عمده‌ترین محدودیت این تحقیق عدم طبقه‌بندی کیفیت حسابرسی موسسات حسابرسی موجود در ایران می‌باشد، که برای حل این محدودیت با توجه به اندازه و قدمت بیشتر سازمان حسابرسی و همچنین استفاده چندین محقق از جمله ابراهیمی کردلر (۱۳۸۷)، پورکریم (۱۳۸۹) و حساس یگانه (۱۳۸۹) از ملاک طبقه‌بندی موسسات به دو گروه سازمان حسابرسی و سایر موسسات حسابرسی، در این پژوهش نیز از معیار طبقه‌بندی سازمان حسابرسی (یک) و سایر موسسات (صفر) استفاده گردید.
- ۲- همچون کارا نبودن بازار سرمایه ایران، به عنوان یک عامل مداخله‌گر می‌تواند نتایج پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد که کنترل آن توسط محقق امکان‌پذیر نمی‌باشد. این موضوع یکی از تنگناهای موجود در اجرای تحقیقات متکی به بازار سرمایه از جمله تحقیق حاضر است.

منابع و مآخذ:

۱. ابراهیمی کردلر، علی و سیدی، سیدعزیز (۱۳۸۷). "نقش حسابرسان مستقل در کاهش اقلام تعهدی اختیاری" بررسیهای حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۵، شماره ۵۴، زمستان ۱۳۸۷، صص ۱۶-۳۰.
۲. ثقفی، علی و معتمدی فاضل، مجید (۱۳۹۰). "رابطه میان کیفیت حسابرسی و کارایی سرمایه‌گذاری در شرکت‌های با امکانات سرمایه‌گذاری بالا"، مجله پژوهشهای حسابداری مالی، سال سوم، شماره چهارم، شماره پیاپی (۱۰)، زمستان ۱۳۹۰، صص ۱-۱۴.
۳. حساس یگانه، یحیی و آذین فر، کاوه (۱۳۸۹). "رابطه بین کیفیت حسابرسی و اندازه مؤسسه حسابرسی". بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۷، شماره ۶۱، صص ۸۵ تا ۹۸.
۴. حیدر پور، فرزانه و زهره تابش، (۱۳۸۷)، "بررسی ارتباط بین فرصت‌های سرمایه‌گذاری با سیاست تقسیم سود و ساختار سرمایه در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران"، شماره ۲، صص ۱۳۶-۱۱۳.
۵. حیدری، علی و علیدادی، ع (۱۳۹۱) "رابطه بین فرصت‌های سرمایه‌گذاری با نسبت‌های سودآوری" همایش منطقه‌ای مباحث نوین در حسابداری.
۶. خادمی، وحید، (۱۳۸۸) "ارتباط بین فرصت سرمایه‌گذاری و رشد دارایی‌ها در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران" شماره ۲، صص ۷۷-۷۴.
۷. سجادی، سید حسین، فرازمند، حسن و قربانی، صادق، (۱۳۹۱). "تأثیر تداوم انتخاب حسابرس بر کیفیت حسابرسی"، مجله پیشرفتهای حسابداری، سال چهارم، شماره ۱، بهار و تابستان ۹۱، صص ۸۱-۱۰۸.
۸. مجتهد زاده، ویدا و آقایی، پروین، (۱۳۸۳). "عوامل مؤثر بر کیفیت حسابرسی مستقل از دیدگاه حسابرسان مستقل و استفاده‌کنندگان". فصل‌نامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۸، ۵۳-۶۲.

- 1- Alastair Lawrence, Miguel Minutti-Meza, and Ping Zhang. (2011). "Can Big 4 versus Non-Big 4 Differences in Audit-Quality Proxies Be Attributed to Client Characteristics?". The Accounting Review, 86 (1), 259.
- 2- Bauwhede HV, Marleen Willekens. (2004), Evidence on (the lack of) Audit – quality. Differentiation in the Private Client Segment of the Belgian Audit Market; European Accounting Review, 13(3): 501 – 522.
- 3- Cahan, Steven F., Jayne M. Godfrey, Jane Hamilton, Debra C. Jeter (2006), Auditor Specialization: The Influence of Investment Opportunities, Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=920490> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.920490>
- 4- Cameran, M., Di Vincenzo, D., and Merlotti, E. (2005). The audit firm rotation rule: A review of the literature, SDA Bocconi Research Paper.
- 5- Chuntao Li, Frank M Song, Sonid ML Wong (2007). Audit Firm Size and Perception of Audit Quality: Evidences from a competitive Audit market in china; 1-17.
- 6- DeAngelo, L., (1981). Auditor size and auditor quality, Journal of Accounting and Economics 3 (3): pp. 183-199.
- 7- Degeorge, F., J. Patel, and R. Zeckhauser. (1999). Earnings management to exceed thresholds. Journal of Business 72: 1–33.
- 8- Dunn, K. A., Mayhew, B. W., and Morsfield, S. G. (2000). Auditor industry specialization and client disclosure quality, Working Paper Baruch College and University of Wisconsin.

- 9- Fllatah Y, (2006), The Role of asset Reliability and Auditor Quality in Equity valuation: A dissertation of the requirements for the degree of Doctor of philosophy. Florida Atalantic Univercity2006; Avilable at UMI icroform 3222087 (proQuest)
10. Jeff P. B, Inder K. K, K. K. Raman. (2010). Do the Big 4 and the Second-tier firms provide audits of similar quality?. J. Account. Public Policy 29 (2010) 330–352. Contents lists available at Science Direct
- 11- Jenkins, D. S., Kane G. D. and Velury U (2006).Earnings quality decline and the effect of industry specialist auditors: An analysis of the late 1990s, Journal of Accounting and public policy, Vol. 25, 71-90.
- 12- Kam, W. (2009).Does audit quality matter more for firms with high investment opportunities? Journal of Accounting and Public Policy 28: 33–50.
- 13- Lia, Kam-Wah (2002), Investment Opportunity and Audit Quality, department of Accountancy City University of Hong Kong.
- 14- Myers, J., Myers, L., and T. Omer. (2003). “Exploring the term of the auditor client relationship and the quality of earnings: A case for mandatory auditor rotation?”, The Accounting Review 78 (3):pp. 779-800.
- 15- Tim Adam & Vidhan K. Goyal (2006), The Investment Opportunity set and its proxy Variables: Theory and Evidence, M.I.T. – Sloan School of Management & Hong Kong university of Science.
- 16- Tsui, J. S. L., B. Jaggi and F. A. Gul, (2001), CEO domination, growth opportunities, and their impact on audit fees, Journal of Accounting, Auditing and Finance, 189-208.

